

Ders : 39

Konu : Oruç ve Nefis Terbiyesi-1

Oruç, İslâm'ın şartlarından biridir. Hicretin ikinci yılında Medine'de farz kılınmıştır. Kur'ân-ı Kerim'de şöyle buyrulur:

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا كُتِبَ عَلَيْكُمُ الصِّيَامُ كَمَا كُتِبَ
عَلَى الَّذِينَ مِن قَبْلِكُمْ لَعَلَّكُمْ تَتَّقُونَ

“Ey imân edenler! Oruç sizden önce gelip geçmiş ümmetlere farz kılındığı gibi size de farz kılındı. Umulur ki korunursunuz.”¹

“Oruç” kelimesi Farsça’dır. Arapça karşılığı ise “Savm” kelimesidir. Savm, sözlükte, “Bir şeyden uzaklaşmak, bir şeye karşı kendini tutmak” mânâlarına gelir.

Terim anlamı ise, “imsaktan iftara kadar, yani ikinci fecrin doğuşundan güneş batana kadar yemeyi, içmeyi ve cinsî birleşmeyi terketmektir”.

Oruç kelimesi, Kur'ân-ı Kerim'de dokuz yerde geçmektedir.² Oruç, Yüce Allah'ın verdiği nimetlere şükretmeye bir vesiledir. Çünkü oruç, insanı yemekten, içmekten ve kötü arzulardan engeller. Bu nimetlerden bir müddet mahrum olmak, insanlara bu nimetlerin kıymetini öğretir. Peygamberimiz (s.a.v.) şöyle buyurmuştur:

“Herşey için bir zekât vardır, beden zekâtı da Oruçtur. Oruç sabrın yarısıdır.”³

Oruç aynı zamanda takvaya götüren bir ibâdettir. İnsanı fenalıklardan ve günah işlemekten alıkor. Oruç, Allah'ın haram kıldığı şeylerden uzaklaşmaya sebep olur. Peygamberimiz (s.a.v.):

“Ramazan geldiğinde cennet kapıları açılır, cehennem kapıları kapanır, şeytanlar da bağlanır”⁴ buyurmaktadır.

Oruç, nefisle cihâd, şehvet ve nefsanî arzuları kırmada bir kalkandır. Çünkü nefis doyduğu zaman azgınlaşır, acıkınca keyfi arzulardan kesilir.

Oruç, Allah' a itaat ve ibâdettir. Oruç, Allah içindir, insana sınırsız sevap kazandırır.

Bir yıldan diğer yıla kadar işlenen küçük günahlara keffârettir.

Peygamberimiz (s.a.v.) de:

مَنْ صَامَ رَمَضَانَ إِيمَانًا وَاحْتِسَابًا غُفِرَ لَهُ مَا تَقَدَّمَ مِنْ ذَنْبِهِ

“Kim, faziletine inanarak ve karşılığını Allah'tan bekleyerek Ramazan orucunu tutarsa, geçmiş günâhları bağışlanır.”⁵ buyurmuştur.

Oruç tutmaya gücü yeten her müslümana oruç tutmak farz kılınmıştır. Bununla beraber orucun farz olmasının bazı şartları vardır. Bunlar:

- 1- Müslüman olmak

¹ Bakara suresi, 183. ayet

² Mukayeseli İbadetler İlmihali, Doç. Dr. Vecdi Akyüz –C.2, Sh. 346

³ Sünen-i İbn-i Mâce – Sıyâm - 44

⁴ Buhârî- Tecrid-i Sarih Tercemesi – C.1., Sh.252

⁵ Sünen-i İbnî Mâce, C.4, Sh.523,

2- Akıllı olmak

3- Bâliğ olmak

Farz olan orucun edasının, yani tutulmasının iki şartı vardır. Bunlar:

1- Sıhhatli Olmak

2- Mukim Olmak

Oruç, sıhhatli olanlara farzdır. Hastalara, hastalıkları anında oruç tutmak farz değildir. Ancak sağlıklarına kavuştuktan sonra tutamadıkları günleri kaza ederler.

İyileşmesi umulmayan sürekli hastalara fidye vaciptir. Çünkü böyle bir hastaya oruç tutmak farz değildir. İyileşme ümidi olmayınca, orucu kaza etme imkanı da olmaz. Fidyeye vermekle mükellef olur. Çünkü âyet-i kerîmede:

“Oruç tutmaya gücü yetmeyenlerin bir fakiri doyuracak kadar fidye vermeleri gerekir”⁶ buyurulmuştur.

Oruç mukim olanlara farzdır. Yolculara farz değildir. Yolcular, Yolculukları bitince, Ramazan ayının dışında; tutamadıkları oruçlarını kaza ederler. Oruç tutmak isteyen yolcular ise oruçlarını tutabilirler. Cenâb-ı Hakk, Kur’ân-ı Kerîm’de:

“Her kim Ramazan ayına erişirse oruç tutsun. Her kim de hasta veya yolcu olursa (tutamadığı günler kadar) başka günlerde kaza etsin”⁷ buyurmaktadır.

Kendisine oruç farz olan bir kişinin tuttuğu orucun geçerli olabilmesi için iki şart vardır.

1- Hayız ve Nifastan Temizlenmiş Olmak

2- Niyet Etmek

Hayız ve nifas halinde tutulan oruç geçerli olmaz. Hatta bu hallerde iken oruç tutmak haramdır. Ancak bu durumda olan kadınlar, temizlendikten sonra tutamadıkları oruçlarını kaza ederler.

Orucun geçerli olabilmesi için niyet etmek şarttır. Niyetsiz tutulan oruç geçerli değildir.

Niyette asıl olan kişinin, ibâdet kasdıyla oruç tuttuğunu kalbinden geçirmesidir. Ayrıca sahura kalkmak da niyet yerine geçer.

Niyetin vakti, güneşin batmasıyla başlar, ertesi günün kuşluk vaktine kadar devam eder.

Niyetin dil ile söylenmesi sünnettir. Dil ile niyet: “Niyet ettim Allah rızası için yarınki Ramazan orucunu tutmaya” şeklinde yapılır.⁸

Ramazan ayının birçok özelliği vardır. Bunlardan bir kısmı şöyledir:

1- Ramazan ayı, Kur’an ayıdır. Yaradanın kullarına mesajı, dünya ve ahiret saadetinin rehberi, kurtuluş reçetesi ve hidayet kaynağı Kur’ân-ı Kerîm, işte bu ayda insanlığa hediye edilmiştir. Öyle bir hediye ki; Allah, onu meleklerin en hayırlısı olan Cebrâil(a.s.)’la yeryüzüne indirmiştir. En hayırlı şehir Mekke-i Mükerreme’ye, Mekke’nin de en hayırlı dağı nur dağında, onunda en hayırlı mağarası Hira mağarasında, ayların en hayırlısı Ramazan ayında, onun da bin aydan hayırlı olan Kadir Gecesi’nde, Peygamberlerin sonuncusu Hz. Muhammed Mustafa’ya O’nunla da ümmetlerin en sonuncusu Muhammed ümmetine en hayırlı hediye olarak göndermiştir. Ramazanla birlikte birkez daha yaşadığımız hayatı gözden geçirerek,

⁶ Bakara Sûresi – 184. Âyet

⁷ Bakara Sûresi – 185. Âyet

⁸ Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi, Dr. Saim Kılavuz – Sh. 317-318

Kur'anla barışıp, Yüce Rabbimiz'e verdiğimiz kulluk sözümüzü pekiştirmeliyiz. Kur'an ayında, Kur'an'ı çok okumak, onu anlamak ve onunla bütünleşmek zorundayız.

- 2- **Ramazan ayı, disiplin, nefsi terbiye ve güzel ahlak ayıdır.** Müslüman, hem kendi nefesine karşı, hem aile ferdlerine ve çevresine hemde gayri Müslümlere karşı Ramazanın farkıyla güzel ahlak timsali olduğunu göstermelidir. Oruçlu Müslüman güzel ahlakla süslenir, nefsi dizginlenir, kişiliği gelişir, şahsiyeti güçlenir ve karakteri güzelleşir.

۱۶ - عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ ﷺ: «إِذَا كَانَ يَوْمٌ صَوْمِ أَحَدِكُمْ فَلَا يَزُفْتُ وَلَا يَصْحَبُ، فَإِنْ سَابَّهُ أَحَدٌ أَوْ قَاتَلَهُ فَلْيَقُلْ: إِنِّي صَائِمٌ». مُتَّفَقٌ عَلَيْهِ.

Ebû Hureyre (r.a.)'dan rivayet edildiğine göre Hz. Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurdu:

“Hiç biriniz, oruçlu olduğu gün çirkin söz söylemesin ve kimse ile çekişmesin. Eğer biri kendisine söver veya çatarsa, ben oruçluyum desin.”⁹

“Sadakadır tatlı dil...”

Kalbe asılan kandil...

(N.F.Kısakürek)

3- **Ramazan ayı, dua ayıdır.** Allah,“**Dua edin kabul edeyim**”¹⁰ buyuruyor. Müslüman, her yerde ve her zaman Allah'a dua etmekle yükümlüdür. Ancak duaların kabule en şayan olduğu zamanlardan birisi de Ramazan ayıdır. Bu ayı iyi değerlendirip, hem nefislerimizin, hem de nesillerimizin ıslahı ve kurtuluşu için dua etmeliyiz. Geçmişlerimize dualar ve salih ameller işleyip sevabını ruhlarına bağışlamak suretiyle vefa bocumuzu ödemeliyiz. Kurtuluş bekleyen dünya Müslümanlarına hem kalbi, hem kavli ve hem de fiili dualarımızı göndermeliyiz. Peygamberimiz (s.a.v.):

الدُّعَاءُ مَخُّ الْعِبَادَةِ .

“Duâ kulluğun özüdür.”¹¹

Evet dünya Müslümanlarının bu gün duaya ihtiyaçları, her zamankinden daha az değildir. Bir hadîs-i şerifte Hz.Peygamber (s.a.v.) şöyle buyurmuştur: **“Muhakkak, oruç tutanın iftar anında yaptığı dua reddedilmez.”¹²**

Eller kalkar duâya,
Şükredilir Mevlâ'ya,
İftar için sofraya,
Besmeleyle başlanır.

(Z. Gül)

Not:

Bu hafta;

⁹ Buhârî, Savm 9, Müslim, Sıyam 163

¹⁰ Sünen-i Tirmîzi - C.6, Sh.6

¹¹ Mü'min suresi, 60. ayet

¹² İbni Maceh.

- 1- Rahmet ve bereket ayı olan Ramazan'ın güzelliklerini ailemizle paylaşalım.
- 2- Kur'an'ı anlayarak okuyalım. Tüm insanlığın ve ümmetin huzur ve barışı için dua edelim.
- 3- Gayr-ı Müslim komşularımıza ikramda bulunalım, gönüllerini kazanalım.
- 4- Bakara suresi 183. ayeti mnsıyla beraber ezberleyelim.